

ΕΥΧΗ ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ

**Απομαγνητοφωνημένη ομιλία μακαριστού αρχιμανδρίτου Αθανασίου Μυτιληναίου
με θέμα: «ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ»**

[εκφωνήθηκε στην Ιερά Μονή Κορνηνείου Λαρίσης στις 25-3-1983]

Τώρα την Μεγάλη Τεσσαρακοστή, αγαπητοί μου, πολύ συχνά ακούεται η μικρά, εκείνη, κατανυκτική προσευχή του αγίου Εφραίμ, η οποία συνοδεύεται και με γονυκλισία: *«Κύριε καί Δέσποτα τῆς ζωῆς μου, πνεῦμα ἀργίας, περιεργείας, φιλαρχίας καί ἀργολογίας, μή μοι δῶς. Πνεῦμα δέ σωφροσύνης, ταπεινοφροσύνης, ὑπομονῆς καί ἀγάπης, χάρισαί μοι τῷ σῷ δούλῳ. Ναί, Κύριε Βασιλεῦ, δώρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν τά ἐμά πταίσματα καί μή κατακρίνειν τόν ἀδελφόν μου».*

Ο όσιος πατήρ αισθάνεται ότι όταν αυτές οι πρώτες τέσσερις κακίες, που είναι το πνεύμα της αργίας, της περιεργείας, της φιλαρχίας και της αργολογίας και εν συνεχεία η επίτευξις των άλλων τεσσάρων αρετών, όπως είναι η σωφροσύνη, η ταπεινοφροσύνη, η υπομονή και η αγάπη, τότε θα επιτύχει κανείς ικανοποιητικά πνευματικά επίπεδα. Σαν κλειδί, όμως, αυτών των τεσσάρων αρετών προς επιτυχίαν και των τεσσάρων κακιών προς αποφυγήν των, προς περικοπήν των, θέτει την αυτογνωσία. Γι' αυτό λέγει: *«Ναί, Κύριε Βασιλεῦ, δώρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν τά ἐμά πταίσματα».* «Βοήθησέ με, χάρισέ μου το να μπορώ να ιδώ τα δικά μου τα πταίσματα, και έτσι, με τον τρόπον αυτόν, να αποφύγω και την κατάκριση των άλλων και την δική μου προκοπή».

Η όλη προσευχή, όπως αντιληφθήκατε, αρχίζει με μίαν επίκλησιν προς τον Κύριον της ζωής: *«Κύριε καί Δέσποτα τῆς ζωῆς μου».* Πραγματικά έχει πάρα πολλή σημασία αυτό, διότι μόνον ο Κύριος της ζωής είναι ο γνώστης της ανθρωπίνης κατασκευής. Κανείς δεν γνωρίζει, ούτε ο ιατρός, ούτε ο φιλόσοφος, ούτε ο κοινωνιολόγος, ούτε εγώ ο ίδιος τον εαυτό μου. Κανείς δεν γνωρίζει τόσο, όσο γνωρίζει ο κατασκευαστής μου. Και ο κατασκευαστής μου είναι ο Κύριος της ζωής μου. Είναι Αυτός ο Οποίος με δημιούργησε. Γι' αυτό αγαπητοί μου, πολλές φορές, όταν αναρωτιόμαστε τι ωφελεί τον άνθρωπο ή τι είναι ικανό να τον κάνει να αρρωστήσει, βεβαίως δεν θέλω να πω ότι θα απορρίψουμε την γνώμη μιας πείρας που έχουν οι άνθρωποι, αλλά εφόσον όμως αυτή η πείρα που έχουν οι

άνθρωποι, όπως η ιατρική πείρα, η κοινωνική πείρα κ.ο.κ. εφόσον αυτή η πείρα θα έρχεται, θα απορρέει από αυτό το οποίον λέγει και εντέλλεται ο Θεός δημιουργός μου.

Ένα μικρό παράδειγμα. *«Πρέπει ή δεν πρέπει -συνηθισμένο ερώτημα για έναν νέον άνθρωπο, κυρίως για τον έφηβο- να μείνω εν παρθενία στα νεανικά μου χρόνια;»*. Η απάντησις: Ο κόσμος λέγει *«Όχι»*. Πάρα πολλοί ιατροί, όχι όλοι -δόξα τω Θεώ- λέγουν *«Όχι»*. Πολλοί κοινωνιολόγοι και εκπαιδευτικοί και ψυχολόγοι, όχι όλοι ευτυχώς, λέγουν *«Όχι»*. Τι λέγει ο Χριστός; Ο κατασκευαστής μου; Ο κατασκευαστής μου, ο Οποίος γνωρίζει την μάρκα μου και τη δομή μου και την λειτουργία μου όσο κανένας άλλος, μου λέγει: *«Θα μείνεις εν παρθενία μέχρι τον γάμο σου»*. Ποιον θα ακούσω; Προφανώς τον Κύριο της ζωής μου. Συνεπώς αποτείνομαι προς τον Κύριο της ζωής μου. *«Κύριε καί Δέσποτα τῆς ζωῆς μου...»*. Διότι εσύ μου έδωσες σήμερα την φυσική ζωήν, σε Σένα ελπίζω ότι θα μου δώσεις και την πνευματικήν ζωήν, και την αιωνίαν ζωήν. Διότι ποια η αξία το να επιτύχω την φυσικήν ζωήν, την βιολογικήν ζωήν, με τα εντάλματα των ανθρώπων, και χάσω την αιωνίαν ζωήν, που σε Σένα υπάρχει;

Καλό, λοιπόν, θα ήταν να αρχίσουμε αυτήν την προσευχήν, από το κλειδί της επιτυχίας της, που είναι η αυτογνωσία. Διότι αν θέλει ο Θεός, στην σειρά των Παρασκευών, της ακολουθίας των Χαιρετισμών προς την Θεοτόκον, θα αναλύσουμε αυτήν την προσευχήν. Γι' αυτό, κάνοντες αρχή από απόψε, ερωτούμε: *«Από πού θα αρχίσουμε;»*. Προφανώς από το κλειδί της επιτυχίας. Ποιο είναι αυτό; Είναι η αυτογνωσία! *«Ναί, Κύριε Βασιλεῦ, δώρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν τὰ ἐμὰ πταίσματα»*, *«δώρισέ μου το δώρο αυτό, το ανεκτίμητο, να μπορώ να δω τα δικά μου τα πταίσματα»*. Με άλλα λόγια, *«βοήθησέ με να έχω αυτήν την αυτογνωσία»*. Αλλά αυτή η αυτογνωσία, αγαπητοί μου, πράγματι αποτελεί κλειδί. Οι αρχαίοι Έλληνες το είχαν κατανοήσει αυτό. Γι' αυτό και υπήρχε στη μετώπη του μαντείου των Δελφών εκείνο το περίφημο ρητό *«γνῶθι σαῦτόν»* *«γνώριζε τον εαυτό σου»*. Γιατί πράγματι αποτελεί κόμβον όλων των περιπτώσεων του ανθρώπου και των ενεργειών του. Οι πατέρες έλεγαν τούτο: *«Ἀρχή σωτηρίας τὸ ἐπιγνῶναι τινὰ ἑαυτόν»*. *«Ἡ αρχή της σωτηρίας είναι σε κάποιον το να αρχίσει να έχει επίγνωση του εαυτού του»*. Να

ξέρει δηλαδή πού ακριβώς βρίσκεται, ποια είναι η όλη του κατάσταση, ποιος είναι αυτός ο ίδιος.

Αγαπητοί μου, ξέρετε ότι ο άνθρωπος εξερευνά τα βάθη των ουρανών- εννοείται των φυσικών ουρανών-, εξερευνά την γην, τα βάθη των θαλασσών, εισχωρεί μέσα σε ζούγκλες και άβατους τόπους, που ποτέ άνθρωπος δεν επάτησε· κι όμως δεν έχει εξερευνήσει αυτόν τον ίδιο τον εαυτόν του. Καταρχάς η ανθρωπότητα δεν εξερεύνησε αυτό το ον που λέγεται άνθρωπος. Και ύστερα, ο κάθε άνθρωπος δεν έχει εξερευνήσει αυτήν την «terra incognita», αυτήν την άγνωστη γη, την άγνωστη χώρα. Δεν την έχει εξερευνήσει. Ανεξαιρέτως. Μας το λέγει η Ψυχολογία ότι ο άνθρωπος δεν έχει εξερευνήσει τον εαυτόν του. Μας το λέγει όμως και ο λόγος του Θεού. Κυρίως ο λόγος του Θεού.

Γι' αυτό τον λόγο πρέπει να έχουμε μία στροφή προς τα μέσα. Αυτή η στροφή προς τα μέσα θα μας κάνει να δούμε ακριβώς ποια είναι η κατάστασής μας, ποιος είμαι εγώ. Να ανακαλύψω το εγώ μου. Το αφήνω και ενεργεί, όπως ενεργεί, παθιασμένο, κουβαλάει μαζί του όστρακα και κελύφη και του κόβουν την ταχύτητά του στον δρόμο του, εμφανίζεται κακομοιριασμένο, κακοποιημένο, που μπορεί ακόμη να δημιουργήσει και το γέλιο των άλλων ανθρώπων, κι όμως εγώ ποτέ δεν έκανα τον κόπο να κοιτάξω αυτό το «εγώ» μου, να ιδώ ποιος είμαι και πώς κινούμαι, πώς με βλέπουν οι άλλοι άνθρωποι, πώς με βλέπει ο Θεός. Είναι η επιστήμη των επιστημών και η τέχνη των τεχνών, να γνωρίσω τον εαυτό μου! Κι αν ακριβώς, αγαπητοί μου, αν ακριβώς πάσχομε σαν άνθρωποι και σαν κοινωνίες, είναι ακριβώς αυτή η απουσία της αυτογνωσίας. Εάν πάσχω, είναι γιατί δεν ξέρω ποιος είμαι εγώ. Εάν η κοινωνία πάσχει, είναι γιατί οι διοικούντες, οι κυβερνώντες, πάντοτε οι προϊστάμενοι, εκείνοι οι οποίοι προϊστάινται κάποιας ομάδας ανθρώπων, είναι γιατί δεν εγνώρισαν τον άνθρωπο· και δεν εγνώρισαν τον άνθρωπο επειδή δεν εγνώρισαν τον εαυτό τους. Πώς θα γνωρίσω τον άλλο άνθρωπο; Δεν θα τον ψαχουλεύω να τον γνωρίσω, ούτε φυσικά θα τον βάλω στη χημική ανάλυση, ούτε στο τραπέζι, θα λέγαμε, της ανατομίας. Θα τον γνωρίσω τον όποιον άλλον άνθρωπον, εάν καθίσω στο σκαμνί τον εαυτόν μου και αρχίσω να αναλύω τον εαυτόν μου. Από τη

στιγμή που θα αναλύσω τον εαυτόν μου και θα τον γνωρίσω, τότε εγνώρισα όλους τους ανθρώπους. Από δω θα ξεκινήσει και η αγάπη και η φιλανθρωπία, από δω θα ξεκινήσουν όλες οι αρετές! Πραγματικά από την αυτογνωσία ξεκινούν όλες οι αρετές.

Όταν, όμως, θα ξεκινήσω, αγαπητοί μου, να ερευνώ τον εαυτό μου, αναμφισβήτητα δεν θα πρέπει να υποστώ μίαν... Θα λέγαμε, έτσι, λάμψη στα μάτια μου, από κάτι που υπάρχει μέσα στην ανθρώπινη ψυχή και εκ της κατασκευής της λάμπει. Να αρχίσω φερ' ειπείν να γοητεύομαι με τας πολυπλόκους λειτουργίας του μυαλού μου. Αν μάλιστα τύχει να είμαι και μορφωμένος άνθρωπος, βλέπω τις δαιδαλώδεις σκέψεις που κάνω. Και αρχίζω να υφίσταμαι ένα είδος ναρκισσισμού, να αυτοθαυμάζομαι. Αυτό δημιουργεί μια κατάσταση ψευδή, βεβαίως, αυτογνωσίας. Δεν είναι αληθινή αυτογνωσία. Όπως λένουν οι Πατέρες, ότι η ψυχή αφ' εαυτής έχει το κάλλος της. Και όταν εγώ δω το κάλλος της ψυχής μου, αφ' εαυτής, από μόνη της, από κατασκευή της, τότε αρχίζω να γοητεύομαι. Δεν θα κοιτάζω το κάλλος. Θα με παρασύρει αν δω το κάλλος της ψυχής· αλλά θα ιδώ τις πληγές της! Θα αντιπαρέλθω τα κάλλη της ψυχής, τις δυνατότητες του νου μου, της καρδιάς μου, της βουλήσεώς μου, θα τα βάλω στην άκρη. Και θα προσπαθήσω να ιδώ τα έλκη της ψυχής μου. Θα κατέβω στη συνείδησή μου και θα αρχίσω άτεγκτος κριτής και αδυσώπητος, διότι ξέρει η συνείδησις του πεπτωκότος ανθρώπου να δημιουργεί, όπως λέγει η Ψυχολογία, μηχανές. Και τότε θα αρχίσουν οι μηχανές, και θα μου λέγει ένας μηχανισμός ότι *«ε, αυτός είναι έτσι και εκείνο είναι έτσι»*, και θα αρχίσει να δικαιολογείται η συνείδησις. Θα είμαι άτεγκτος κριτής. Θα κρίνω την συνείδησή μου με βάση και κριτήριο πάντοτε των λόγων του Θεού.

Δεν θα αρκεστώ να μείνω στη συνείδησή μου· εις το τι έπραξα και δεν έπραξα. Αλλά θα κατέβω και εις τα εφέσεις της ψυχής μου και εις τις ροπές της ψυχής μου, που είναι κάτω από την συνείδησή μου, ή δίπλα στην συνείδησή μου. Γιατί, όπως ξέρετε, από την στιγμή που ο Αδάμ ημάρτησε, δημιουργήθηκε το διαβόητον υποσυνείδητον. Υποσυνείδητον δεν είχε ο Αδάμ. Είχε μόνο συνείδηση. Από την στιγμή που είπε στον Θεό: *«Όχι εγώ... η γυναίκα που μου έδωσες, αυτή μου έδωσε τον καρπό και έφαγα»* σημαίνει ότι την ενοχή της συνειδήσεώς του δεν την παραδέχτηκε, αλλά την επέρριψε εις τον Θεόν και

συνεπώς αφού επέρριψε εις τον Θεόν την ενοχή του σημαίνει ότι πια την έβαλε πλάι στην συνείδηση, την ενοχή, δηλαδή την στιγμή εκείνη, εκείνη τη στιγμή δημιουργήθηκε η παρασυνείδησις. Δηλαδή αυτό που λέμε σήμερα υποσυνείδητο. Θα ερευνήσω και αυτό. Είναι εκείνο που σας είπα προηγουμένως ότι δημιουργεί η συνείδηση μηχανές για να κρύπτει το υποσυνείδητο. Αλλά και τον εαυτό της ακόμα να κρύπτει. Θα κατεβώ και εις αυτό το υποσυνείδητο για να κρίνω τον εαυτό μου. Και τότε θα πω: *«Αθανάσιε, είσαι αυτός· και λυπούμαι για λογαριασμό σου, που είσαι και κληρικός· λυπούμαι. Έχεις αυτό, εκείνο, εκείνο, αυτό το πάθος, εκείνο το πάθος, εκείνο το πάθος, αυτήν την έφεσιν, εκείνη, εκείνη, αυτήν την ροπήν, εκείνη, εκείνη. Ίσως να μην το διέπραξες ποτέ, αλλά είσαι ακάθαρτος»*. Βέβαια, βέβαια, θα σωθώ εάν δεν διέπραξα εκείνο που έπεφτε εις το συνειδητό μου ή εις την συνείδησή μου. Θα σωθώ. Αλλά για να γίνω άγιος πρέπει να καθάρισω και την συνείδηση και το υποσυνείδητον.

Αυτό έκαναν εξάλλου εις την έρημο οι άγιοι. Και εκεί κατηνάλωσαν την ζωή των. Στο να καθάρισουν την συνείδηση και το υποσυνείδητο. Αν ήταν δυνατόν να το εξαλείψουν. Και να επανέλθουν εις την αρχέγονο κατάσταση, τον προ-πτωτικόν Αδάμ. Και ο προπτωτικός Αδάμ είναι ο Ιησούς Χριστός. Ο νέος Αδάμ. Είναι ο εν Χριστώ άνθρωπος. Αυτός είναι ο εν Χριστώ άνθρωπος. Και ελάτε να μου πείτε αν έχομε να κάνομε δουλειά ή όχι... Και ελάτε να μου πείτε αν η υπόθεσις το να ζήσω πνευματική ζωή -μην απογοητευόμεθα όμως, μην απογοητευόμεθα- αν είναι εύκολη... Κι αν είναι υπόθεσις μιας ημέρας ή ενός έτους... Έτσι πραγματικά θα αρχίσω να βλέπω τον εαυτό μου.

Αλλά το να δω τον εαυτό μου, αγαπητοί μου, πρέπει να πούμε ότι δεν είναι μόνο δικό μου έργον. Είναι και έργον του Θεού. Είναι έργον της χάριτός Του. Γι' αυτόν τον λόγο κάνω προσευχή και Του λέγω: *«Ναί, Δέσποτα, Βασιλεῦ, δώρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν τὰ ἐμὰ πταίσματα»*. «Δώσε μου αυτό το δώρο να μπορώ να βλέπω». Είναι συνεπώς ο μεγάλος προβολέας. Όπως, θα λέγαμε, είναι ένα σκοτεινό σπίτι, ένα σκοτεινό δωμάτιο, είναι ο εαυτός μου. Δεν έχω την διάθεση να τον ψαχουλέψω. Αλλά άμα ψαχουλεύω εδώ, δεν έχω εικόνα του όλου χώρου. Έχω ανάγκη φωτός. Αυτό το φως που θα διαυγάζει αυτόν τον σκοτεινόν χώρον είναι το Φως του Θεού. Είναι η χάρις του Χριστού. Και τότε θα μου

φωτίζει τον χώρο αυτόν και τότε θα δω ποιος είμαι. Μάλιστα επειδή γνωρίζει ο κατασκευαστής μου, ο Χριστός, ότι όταν ρίξει άπλετο φως στη συνειδήσή μου, θα τρομάξω, ακούστε το αυτό, θα τρομάξω, και υπάρχει ο κίνδυνος να απογοητευθώ, γι' αυτό ρίπτει λίγο λίγο φως. Κάποτε σε ορισμένες γωνιές της συνειδήσεως. Κάποτε σε όλο τον χώρο της συνειδήσεως. Αλλά ξεκινάει ως αμυδρό φως. Και όσο προχωρά, το φως αυτό αυξάνει. Εγώ το έχω δει αυτό σε πάρα πολλούς ανθρώπους όταν εξομολογούνται. Σήμερα μου λένουν τα αμαρτήματα και λένουν δεν έχουν τίποτα. Λένε αλήθεια. Ύστερα από λίγο καιρό έρχονται, αφού ακούνε λόγο Θεού, δηλαδή έρχεται η χάρις του Θεού, τότε βλέπουν κι άλλα πράγματα. Και λένε: *«Αυτά δεν τα είχα δει άλλοτε»*. Και συνεπώς λένουν και βγάζουν και βγάζουν. Γιατί; Γιατί τώρα αρχίζουν και τα βλέπουν. Γιατί τώρα τα βλέπουν; Γιατί τώρα φωτίζει τον χώρο της συνειδήσεώς τους ο Θεός. Είναι ανάγκη λοιπόν να παρακαλέσουμε τον Κατασκευαστή μας να μας δώσει την χάρη Του, να μπορούμε να βλέπουμε εκείνα τα οποία υπάρχουν μέσα μας. Γι' αυτό πρέπει να προσευχόμεθα. Θα έλεγα εμπόνως, επιμόνως, μετά δακρύων!

Αυτό το *«ὁρᾶν»*, *«δώρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν τὰ ἐμὰ πταίσματα»*, αυτό το *«ὁρᾶν»*, το βλέπειν, δηλαδή αυτό το μάτι της ψυχής, πρέπει να έχει υγεία. Γι' αυτό πρέπει να παρακαλάμε τον Θεό να μας δίνει υγιές μάτι ψυχής. Αυτό το υγιές μάτι της ψυχής είναι θεμελιώδους σημασίας, θεμελιώδους, όπως ακριβώς το να πρέπει να γίνω καλλιτέχνης ή άνθρωπος επιστήμης και παρατηρήσεως και πειράματος, και να μην έχω μάτια. Ε, πώς είναι δυνατόν... Είπα παρατηρήσεως και να μην έχω μάτια. Είναι αδιανόητο πράγμα. Πρέπει, λοιπόν, να έχω μάτια και μάλιστα καλά μάτια. Και μάλιστα μάτια που να μη μου δίνουν ψευδαισθήσεις. Αλλά να έχω μάτια που να βλέπουν εξ αντικειμένου, σωστά, με ακρίβεια. Λοιπόν, αυτό το μάτι της ψυχής, *«δώρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν τὰ ἐμὰ πταίσματα»*, το να βλέπω τα πταίσματά μου, τα αμαρτήματά μου, είναι, όπως σας εξήγησα, ανάγκη να είναι υγιές.

Πώς θα ξεκινήσει αυτό; Πώς δηλαδή θα γίνει το μάτι υγιές; Αν υποτεθεί ότι δεν είναι υγιές. Εκείνο που κάνει το μάτι της ψυχής υγιές είναι η ταπεινοφροσύνη! Είναι η ταπεινοφροσύνη. Θα σας πω ένα ωραίο από τον άγιο Μάρκο τον ασκητή. Λέγει το εξής:

«Ὁ ταπεινόφρων καὶ ἔργον ἔχων πνευματικὸν ἀναγιγνώσκων τὰς Θείας γραφὰς πάντα εἰς ἑαυτὸν νοήσει καὶ οὐκ εἰς ἕτερον». «Ὁ ταπεινὸς ἄνθρωπος, ὅταν διαβάζει», λέγει, «τὴν Ἀγία Γραφή, ὅ,τι καταλαβαίνει, οὐδέποτε λέγει: "Α, αὐτό εἶναι γιὰ τοὺς ἄλλους", ἀλλὰ λέγει: "Αὐτό εἶναι γιὰ μένα"». Δηλαδή τι αποκτά; Αυτογνωσία. Πῶς αποκτά τὴν αυτογνωσία; Ὅταν ἔχει ταπείνωση. Ὁ ταπεινόφρων ἄνθρωπος. Εἶναι μεγάλο πράγμα. Ἀγαπητοί μου, εἶναι μεγάλο πράγμα. Ἀς προσέξουμε τὸ θέμα αὐτό. Στον ἐγωιστὴ πείτε ὅ,τι θέλετε. Δεν βλέπει τίποτα. Ὁ ἐγωιστὴς εἶναι τυφλός. Εἶναι τυφλός. Ὅπως καὶ αὐτὸς που δεν ἔχει ἀγάπη εἶναι τυφλός, κι αὐτὸς που δεν ἔχει ταπείνωση εἶναι τυφλός. Πείτε του ὅ,τι θέλετε. Δεν βλέπει. Δεν σας κοροϊδεύει. Δεν βλέπει! Δυστύχημα...

Ἀλλὰ εἰάν δω τὸν πραγματικὸ μου εαυτό, τότε θα ἀντιληφθῶ ὅτι ἔχω πολλὰ πράγματα νὰ κοιτάξω. Καὶ τότε... ὦ, τότε, τότε δεν ἔχω καιρὸ νὰ κοιτάξω τὸν ἄλλον ἄνθρωπο. Κι ἂν δεν ἔχω καιρὸ νὰ κοιτάξω τὸν ἄλλον ἄνθρωπο, τότε δεν θα κατακρίνω. Ἢ, ἀπὸ μία στοιχειώδη αυτογνωσία, στοιχειώδη, θα πῶ: «Μα κι ἐγὼ εἶμαι τὸ ἴδιο πράγμα, ἂν αὐτὸς κάνει σήμερα αὐτό, γιατί ἐγὼ δεν θα τὸ κάνω αὐριο; Ποιος μου τὸ εξασφαλίζει; Κι ἂν ἀκόμη ψάξω, θα βρῶ ὅτι κι ἐγὼ ἔχω στοιχεῖα, που, ἂν βρεθῶ στις συνθήκες που αὐτὸς βρέθηκε, δεν ξέρω κι ἐγὼ τι μπορεῖ νὰ κάνω. Διαβάζω γιὰ ἓνα ἐγκλημα, γιὰ μία κλοπὴ, γιὰ μία πράξη βίας, οποιασδήποτε φύσεως, ποιος μου λέει ἐμένα, ἂν βρεθῶ κάτω ἀπὸ τις ἴδιες συνθήκες, δεν θα κάνω τὸ ἴδιο;». Ἀδελφέ μου, αὐτὸ τὸ εξασφαλίζεις γιὰ τὸν εαυτό σου ὅτι δεν θα τὸ κάνεις; Εἰάν τὸ εξασφαλίζεις καὶ εἶσαι σίγουρος, νὰ τὸ ξέρεις, μέτρο καὶ κριτήριον: δεν ἔχεις αυτογνωσία. «Γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ὅλα δυνατά. Ἐγὼ μπορῶ νὰ κάνω ἐγκλήματα; Γιατί δεν μπορῶ νὰ κάνω; Εἰάν με ἐγκαταλείψει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἂν, ἂν, γιατί δεν μπορῶ νὰ κάνω;». Γι'αὐτὸ τὸν λόγο ας λέμε: «Ὅλα μπορῶ νὰ τὰ κάνω. Μόνον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἂν με φυλάξει, τότε δεν θα κάνω ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σήμερα βλέπω στὸν ἄλλον καὶ τρομάζω». Θα 'λεγα γιὰ μία καλὴ γυναῖκα, που 'ναι νοικοκυρά, που ἔχει στὸ σπίτι τὴς πολλὴ δουλειά νὰ κάνει, ὅταν κάθεται καὶ φτιάχνει τὸ σπιτικό τὴς καὶ πάντα ἔχει μία ἀπασχόληση, θα ἐξετάσει τὴς γειτόνισσας τὸ σπίτι σε ποια κατάσταση καθαριότητος βρίσκεται ἢ ὄχι; Ἀναμφισβήτητα ὄχι. Γιατί; Ἐχει νὰ κοιτάξει τὸ δικό τὴς τὸ σπίτι. Γιατί ἀκριβῶς ἔχει πολλὴ δουλειά νὰ κάνει.

Έτσι κι εδώ. Δεν θα ερευνήσω τον άλλον, δεν θα ψάχνω τον άλλον. Τον εαυτό μου, τον εαυτόν μου μόνο θα βλέπω, χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει ότι αν δω κάτι στον άλλον δεν θα του το διορθώσω. Διότι αυτήν την στιγμή, εάν εγώ επί παραδείγματι ως πνευματικός σου πω ότι *«Αυτό το πράγμα έχεις· δεν σε κατηγορώ. Σου λέγω απλώς ότι έχεις κάτι για να το διορθώσεις κι εσύ· που το βλέπω εγώ και δεν το βλέπεις εσύ»*. Σημαίνει λοιπόν ότι εξετάζω τον εαυτό μου και μένω στον εαυτό μου, δεν σημαίνει ότι δεν θα βοηθήσω τον άλλον να διορθωθεί. Άπαγε, κάθε άλλο. Αλλά όταν ακριβώς μπορώ να βλέπω τον εαυτό μου, όπως είναι η παραβολή του Τελώνου και του Φαρισαίου, θυμηθείτε την, ο Τελώνης έβλεπε μόνο τον εαυτόν του, ο Φαρισαίος έβλεπε τον άλλον και όχι τον εαυτό του! Είναι φοβερό πράγμα... Όταν τελικά αποκτήσω την αυτογνωσία, τότε αναμφισβήτητα οδηγούμαι, αγαπητοί μου, στο να αποκτήσω όλες τις αρετές. Την πίστη, την ελπίδα, την αγάπη, την προσευχή. Αναφέρω τις κεφαλαιώδεις αυτές και θεολογικές αρετές.

Λέγει ο όσιος Πέτρος ο Δαμασκηνός: *«Οὐδὲν κρείττον τοῦ γινῶναι τὴν οἰκείαν ἀσθενείαν καὶ ἀγνωσίαν, οὐδὲν χειρόν τοῦ ταῦτα ἀγνοεῖν»*. *«Δεν υπάρχει καλύτερο πράγμα από του να γνωρίζεις ποιος είσαι, την δική σου ασθένεια. Δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα από του να αγνοείς ποιος είσαι. Δεν υπάρχει...»*.

Τέλος, πρέπει να σας πω και κάτι. Ο αληθινός, ο ταπεινός άνθρωπος, όταν κοιτάζει τον εαυτό του και βρίσκει τα ελαττώματά του... έχει βεβαίως και αρετές, δεν τίθεται θέμα, τι κάνει; Όπως κοιτάζει τον εαυτόν του, ο Θεός κάνει το εξής: βάζει το χέρι Του μπροστά και κρύβει τα καλά. Του λένε οι άλλοι άνθρωποι: *«Κοίταξε, έχεις αυτό το καλό»*. Έχει βάλει το χέρι Του εκεί όμως ο Θεός και δεν βλέπει αυτός. Για να μην υψηλοφρονήσει, τον προστατεύει ο Θεός και του κρύπτει τα καλά. Ή μικραίνει τα καλά. Εάν οι άνθρωποι επιμένουν στο σημείο αυτό, του να του λένουν τα καλά του, τότε είναι ως να του ρίπτουν εις τα χέρια του διαβόλου τον άνθρωπον αυτόν.

Και, τέλος, ο όσιος πατήρ Θεόδωρος λέγει τα εξής θαυμάσια: *«Τὸ δεσποτικὸν λόγον ἐπὶ νοῦν ἔχε, τὸ δοῦλος ἀχρεῖος εἶναι καὶ μήπω τὴν ἐντολὴν πεπληρωκέναι* (ἔχε πάντα στον νου σου αυτό που είπε ο Χριστός: *Ἔίμαι δούλος αχρεῖος και οφείλω να εκπληρώσω*

τις εντολές του Θεού”) τῷ ὄντι, τῷ ὄντι γάρ, ἐφ’ ὅσον ἐν τῷ παρόντι βίω ἐσμέν (:ὅσο ακόμη εἴμεθα εἰς τον παρόντα βίο) οὕτω τῆς ἐξορίας ἀνακεκλήμεθα, ἀλλ’ ἀκμὴν ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος καθεζόμεθα (:ὅσο ακόμη ζούμε, δεν ἔχομε ἀνακληθεῖ ἀπὸ την ἐξορία την βαβυλωνιακή, εἴμαστε ακόμη εἰς τις ακτές της Βαβυλώνας, του Ευφράτου ποταμοῦ και κλαίμε την ἐξορία μας) ἀκμὴν περὶ τὴν Αἰγύπτιον πλινθουργίαν ταλαιπωροῦμεν, μήπω τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας θεασάμενοι (:ἀκόμη εἴμαστε στη γῆ της σκλαβιάς, την Αἴγυπτον, την πνευματική Αἴγυπτο και τα ἔργα μας εἶναι ἡ πλινθουργία, ὅπως τότε οἱ Εβραῖοι ως δούλοι στον Φαραώ, και εργαζόμεθα τα ἔργα τα καθημερινά και εἴμεθα σκλάβοι. Ὅσο, λοιπόν, ακόμη εἴμεθα στην παρούσα ζωὴ και ἡ γῆ της ἐπαγγελίας εἶναι μακράν, ας ταπεινοφρονούμε. Ας ἔχομε, λοιπόν, αὐτὴν την αὐτογνωσίαν, ας λέμε ὅτι εἴμεθα δούλοι ἀχρεῖοι). Ἐπειδὴ οὕτω ἐξεδυσάμεθα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, οὕτω ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου· ἔτι γὰρ τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ φοροῦμεν· οὐκ ἔχομεν τοίνυν ὁδὸν καυχήσεως, ἀλλὰ δακρύειν ὀφείλομεν, δεόμενοι τοῦ δυναμένου σώζειν ἡμᾶς (:Φορούμε ἀκόμα την εἰκόνα του χοϊκοῦ, του χωματένιου ἀνθρώπου· δεν ντυθήκαμε ἀκόμα την εἰκόνα και την φορεσίαν του ἐπουρανίου ἀνθρώπου. Πῶς, λοιπόν, θα καυχηθούμε, τι θα πούμε; Ὅτι εἴμεθα ὅτι... Τίποτα... Να κλάψουμε, να στραφούμε στον εαυτό μας, να δούμε τον πραγματικὸν εαυτό μας, για να μπορέσουμε να σωθούμε)».

Αγαπητοί μου, πράγματι εἶναι ἀναγκαιοτάτη αὕτη ἡ στροφή προς την αὐτογνωσίαν. Λέγει πάλι ὁ Ἡσύχιος ὁ πρεσβύτερος, το θαυμάσιο που εἶναι και ἀγιογραφικό: «Οὐαὶ τοῖς ἀπολωλεκόσι τὴν καρδίαν, φησὶ· καὶ τί ποιήσουσιν, ὅταν ἐπισκέψηται Κύριος; (:Αλίμονο σε κείνους που ἔχασαν τὴν καρδιά τους. Και τὴν χάνουν ὅταν δεν ἔχουν αὐτογνωσίαν. Και ὅταν θα ἔρθει ὁ Θεός να κρίνει τὴν καρδιά, τι θα κάνουν τότε;)». «Δι’ ὃ σπουδαστέον ἡμῖν, ἀδελφοί». «Γι’ αὐτό, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί», λέγει, ἐδῶ ὁ ὁσίος Ἡσύχιος, «εἶναι ἀνάγκη να φροντίσουμε να κατακτούμε δια τῆς αὐτογνωσίας τὴν καρδιά μας».

ΠΡΟΣ ΔΟΞΑΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΤΡΙΑΔΙΚΟΥ ΘΕΟΥ

**και με ἀπροσμέτρητη ευγνωμοσύνη στον πνευματικὸν μας καθοδηγητὴν
μακαριστὸν γέροντα Ἀθανάσιον Μυτιληναῖον,**

ψηφιοποίηση και ἐπιμέλεια τῆς ἀπομαγνητοφωνημένης ομιλίας:

Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος

ΠΗΓΕΣ:

- Απομαγνητοφώνηση ομιλίας δια χειρός του αξιοτίμου κ. Αθανασίου Κ.
- https://www.arnion.gr/mp3/omilies/p_athanasios/xairetismoι/xairetismoι_011.mp3